

Diasporas konsultatīvās padomes SĒDES PROTOKOLS

Norises vieta: Ārlietu ministrija
Attālināti Cisco Webex Meetings platformā
Sanāksme sākas: 14:00

Rīgā, 2022. gada 23. septembrī

Sēdi vada:

E.Gavele Padomes priekšsēdētāja

Sēdē piedalās:

M.Muižarājs Padomes priekšsēdētājas vietnieks
Biedrības “Ar pasaules pieredzi Latvijā” pārstāvis

Padomes locekli:

I.Dzene	Ārlietu ministrijas pārstāve
G.Robežniece	Kultūras ministrijas pārstāve
V.Ernstsone	Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāve
I.Lipskis	Labklājības ministrijas pārstāvis
R.Lasmanis	Sabiedrības integrācijas fonda pārstāvis
R.Kols	Saeimas Ārlietu komisijas pārstāvis
I.Pauloviča	Valsts kancelejas pārstāve
E.Kresse	Biedrības “Latvijas Pašvaldību savienība” pārstāve
P.Blumbergs	Pasaules Brīvo latviešu apvienības valdes pārstāvis
M.Andersons	Amerikas Latviešu apvienības pārstāvis
S.Aguļēviča	Latviešu apvienības Austrālijā un Jaunzēlandē pārstāve
R. de Karvaļo-Albrehta	Dienvidamerikas un Karību latviešu apvienības pārstāve
A.Sinka	Organizācijas “Daugavas Vanagi” centrālās valdes pārstāvis
K.Bērziņš	Latvijas Evaņģēliski Luteriskās Baznīcas Pasaulē pārstāvis
K.Grasis	Biedrības “Latviesi.com” pārstāvis
Z.Kažotniece	Mayo Latviešu atbalsta grupas (Īrija) pārstāve

Padomes locekļu aizvietotāji:

V.Putniņš	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas pārstāvis
I.Milzarāja	Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes pārstāve
A.Priedīte	Eiropas Latviešu apvienības pārstāve

Citi:

Z.Kalniņa-Lukaševica	Ārlietu ministrija
A.Pabriks	Aizsardzības ministrija
B.Bļodniece	Aizsardzības ministrija
A.Ašeradens	Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisija
L.Dabare	Ekonomikas ministrija
J.Šaicāne	Kultūras ministrija
Z.Vāgnere	Kultūras ministrija
D.Jansone	Izglītības un zinātnes ministrija
A.Leiškalne	Izglītības un zinātnes ministrija
I.Kušķe	Valsts kanceleja
R.Eglājs	Centrālā vēlēšanu komisija

J.Cauņa	Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisija
R.Eglītis	Pasaules Brīvo latviešu apvienība
V.Antipova	Organizācijas "Daugavas Vanagi" centrālā valde
A.Strauss	Latvijas Triatlona federācija
E.Barons	Eiropas Jaunieši - EJ
A.Opmane	Ārlietu ministrija
A.M.Avota	Ārlietu ministrija

Sēdes publiskā tiešraide tiek nodrošināta Ārlietu ministrijas mājas lapā un sociālajos tīklos.

Nemot vērā to, ka sēde notiek attālināti, sēdes dalībnieki savus komentārus izsaka arī tiešsaistes platformas čātā. Minētos komentārus skatīt Pielikumā Nr. 1.

Darba kārtība:

1. DKP priekšsēdētājas E.Gaveles uzruna.
2. ĀM parlamentārās sekretāres Zandas Kalniņas-Lukaševicas uzruna.
3. Aizsardzības ministrs **Artis Pabriks** un Aizsardzības ministrijas parlamentārā sekretāre **Baiba Bļodniece**. Sarunas tēma - Valsts aizsardzības dienesta ieviešana Latvijas Republikā. Jautājumi un atbildes.
4. Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētājs **Arvils Ašeradens**. Informācija par likumprojekta "Grozījumi Augstskolu likumā" virzība.
5. Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs **Ritvars Eglājs**. Nepieciešamie dokumenti balsošanai ārvalstīs.
6. Latvijas Triatlona federācijas prezidents **Aigars Strauss**. Ziņojums par sporta lomu diasporas aktivitātēs.
7. Mayo Latviešu atbalsta grupas (Īrijā) pārstāve **Zane Kažotniece**. Jautājums par iespēju Latvijā atzīt citās valstīs kārtotus latviešu valodas pārbaudījumus.

1. DKP priekšsēdētājas E.Gaveles uzruna.

E.Gavele atklāj šī gada trešo Diasporas konsultatīvās padomes (turpmāk DKP) sēdi. E.Gavele informē par sēdes darba kārtību un dod vārdu ĀM parlamentārajai sekretārei Z.Kalniņai-Lukaševicai.

2. ĀM parlamentārās sekretāres Z. Kalniņas-Lukaševicas uzruna.

Z.Kalniņa-Lukaševica izteica gandarījumu, ka regulārā DKP sēdē iespēja izrunāt aktuālos jautājumus, par kuriem ĀM un ārlietu ministrs saņem ļoti daudz jautājumus. Šodienas darba kārtība ir saspringta, bet vienlaikus arī aktuāla. Izteica prieku, ka sēdē piedalīsies aizsardzības ministrs, runājot par Valsts aizsardzības dienestu (turpmāk VAD). Tas ir aktuāls jautājums, par kuru esam saņēmuši daudz jautājumus no diasporas. Par to ir ārkārtīgi svarīgi diskutēt, jo šī gada 22. septembrī Saeima nodeva šo likumprojektu izskatīšanai atbildīgajā komisijā un 28. septembrī atbildīgā komisija ir ieplānojusi par to diskutēt un virzīt atbalstīšanai pirmajā lasījumā. Tas nozīmē, ka tur ir iespēja uzdot un nodot diasporas jautājumus. Pēc tam sekos otrais lasījums, kur varēs iekļaut priekšlikumus. Pēc šodienas sēdes gaidīsim Jūsu jautājumus vai priekšlikumus, ja tādi būs.

3. Aizsardzības ministrs Artis Pabriks un Aizsardzības ministrijas parlamentārā sekretāre Baiba Bļodniece. Sarunas tēma - Valsts aizsardzības dienesta ieviešana Latvijas Republikā. Jautājumi un atbildes.

A.Pabriks pateicās par iespēju uzrunāt DKP dalībniekus. Ministrs atvainojās, ka nevarēs piedalīties visā sēdē, jo pēc 5-10 minūtēm jau ir jādodas prom. Runājot par VAD, akcentē galvenos ievadvārdus. Pirmkārt, Latvijā mēs jūtamies drošībā, jo Krievijas karaspēka klātbūtne pie mūsu robežām ir ne vairāk kā 30% pirms kara sākuma. Pārsteiguma uzbrukums mums nav iespējams un panikai vai bailēm nav vietas. Patlaban arī noris militārās mācības Namejs 2022. Akcentē latviešiem pasaulē – jūsu dzimtene ir drošībā. Otrkārt, runājot par VAD, atzīmē, ka Latvijai ir jādoma par nākotni. Pašlaik dzīvojam kara ekonomikas apstākļos, kas nozīmē, ka ir pieaugušas cenas elektrībai, gāzei un visam pārējam, bet mēs pārdzīvosim šo gadu. Ir jāsaprot, ka nākošie 5-10 gadi pat pēc tam, kad Ukraina uzvarēs, radīs Latvijai zināmu apdraudējumu no Krievijas puses. Latvija ir robežvalsts, kas nozīmē, ka, lai mēs būtu droši pret jebkuriem kara draudiem, mums ir jāizdara visi mājasdarbi. Viens no šiem mājasdarbiem ir mūsu sabiedrības sagatavošana, un, protams, mūsu pašu aizsardzības spēju stiprināšana. Pēdējos gados esam izdarījuši praktiski visu, lai izmantotu resursus, kas ir bijuši pieejami caur profesionālo un brīvprātīgo dienestu zemessardzē. Esam iegādājušies jaunas sistēmas un ieročus, turklāt Latvijas aizsardzības industrija lieliem soļiem iet uz priekšu, jo mēs sākam arvien vairāk ražot paši un sevi apgādāt. Tas ir pozitīvi, tomēr visam ir vajadzīgs laiks un šobrīd ir vajadzīgi papildus cilvēku resursi. Paļauties uz brīvprātīgu principu diemžēl vairs nevaram, jo redzam, kā Krievijas karo Ukrainā. Latvijai ir vajadzīgi sagatavoti karavīri.

Mēs esam profesionāli, esam profesionāla armija un vēlamies redzēt labi sagatavotu sabiedrību. Tuvāko 2 mēnešu laikā ar Saeimas atbalstu droši vien pieņemsim Valsts aizsardzības dienesta likumu. Tas nozīmēs, ka Latvijā tiks īstenots pārejas periods 5 gadu garumā, kura laikā ar katru gadu sākot ar nelielu cilvēku skaitu tiks iesaukts arvien lielāks dienējošo skaits, lai sasniegtu aptuveni 5-6 tūkst. dienējošo gadā pēc 5 gadiem.

Kas mūs sagaida nākošgad? Kopumā nākotnē VAD attieksies tikai uz jauniešiem 18-19 gadu vecumā. Vecākiem jauniešiem nav pamata domāt, ka viņus aicinās VAD, jo mēs nevēlamies tērēt resursus lieki. Mums pašiem arī ir vajadzīgs pārejas periods, līdz ar ko pirmais iesaukums ir paredzēts 2023. gada janvāra beigās tikai 500 cilvēkiem. Pirmais iesaukums būs balstīts tikai uz brīvprātības principiem. Ministrs akcentē, ka tiks apziņoti un uzrunāti cilvēki personīgi un mēs vēlamies redzēt, cik cilvēku pieteiksies. Nākošais iesaukums ir paredzēts 2023. gada jūlijā 500 cilvēkiem un tas būs balstīts gan uz brīvprātības principu, gan uz izlozi. A.Pabriks atzīmē, ka tas attiecas uz visiem latviešiem pasaulē.

Protams, var gadīties, ka nākotnē izloze var krist uz kādu, kas dzīvo ārzemēs. DKP sēdes laikā B.Bļodnieces kundze pastāstīja par esošajām alternatīvām gadījumā, ja cilvēki negrib iet dienestā vai ir kādi šķēršļi, kas traucē iziet VAD. Ministrs iezīmē dažas galvenās alternatīvas. Pirmkārt, tā ir iestāšanās zemessardzē, kas ir brīvprātīga apmācība laikā, kad tas ir iespējams. Zemessardzē ir gan jaunieši, gan studenti, gan bezdarbnieki, gan miljonāri – tas ir pieejams ikvienam. Otrkārt, dienestu ir iespējams atlikt līdz 26-27 gadu vecumam, izejot dienestu, kad tas ir iespējams.

A.Pabriks, runājot par diasporu, atzīmēja, ka pirmajos gados droši vien starp tiem latviešiem, kas dzīvo ārzemēs, būs maz to, kurus mēs uzrunāsim. Visticamāk būs kāds, kas tiks uzrunāts no diasporas. Ministrs sola, ka tādos gadījumos pieiesim individuālā kārtā, skatoties uz katru situāciju atsevišķi. No mums būs zināma fleksibilitāte. Vienlaikus ministrs atgādina, ka šķirot Latvijas pilsoņus nav iespējams. Nav iespējams pateikt Latvijas pilsonim, kas ilgaicīgi dzīvo ārpus Latvijas valsts, ka tādām pilsonim ir lielāka privilēģija nekā tiem, kas dzīvo Latvijā. Kurš tad aizstāvēs Latviju nepieciešamības gadījumā, ja ne mēs visi kopā? Ja mēs pateiktu, ka VAD

uz diasporu tas neattiecas, tad arī Latvijā redzētu, ka no VAD cilvēki izvairās emigrējot. Tādu situācija nevar būt – visi ir pilsoņi, dzimtenes patrioti un mēs vēlamies radīt tādu situāciju, kur profesionalitātes un tiesiskuma principus attiecinām uz visiem. Ministrs aicināja uz izpratni un atvainojās, ka ir jādodas prom. Uzver, ka šī nav pēdējā tikšanās un A.Pabriks ir vienmēr gatavs tikties un runāt. Dod vārdu B.Īlodniecei, kura gadu laikā ir kļuvusi par vienu no labākajiem aizsardzības ekspertiem Latvijā.

E.Gavele pateicās ministram un patur pie vārda, ka ministrs neskaidrību gadījumā ir gatavs vēl pieslēgties un skaidrot jautājumus arī mazākai auditorijai un diasporas organizācijām. Dod vārdu B.Īlodniecei, lūdzot pastāstīt par VAD 20 minūtēs un atlikušās 10 minūtes tiks atvēlētas jautājumiem.

B.Īlodniece informē par VAD – *Pielikums Nr. 2 “Valsts aizsardzības dienesta ieviešana” skatāms protokola beigās*. B.Īlodniece aicina diskutēt un uzdot jautājumus.

E.Gavele atzīmē, ka patlaban jau ir lielāka skaidrība par VAD un šo informāciju varēs skaidrot un nodot tālāk. Nolasa komentārus un jautājumus čatā.

I.Milzarāja: *Vai nav tomēr pazīmes, ka atbalstošais noskaņojums Krievijā mazinās? Jo īpaši pēc pēdējo dienu mobilizācijas paziņojumiem. Krievijā vēršas plašumā nemieri - vēl ne visaptveroši, tomēr kustība ir sākusies? Vai tikai ilūzija?*

R.Kols: *Jautājums Īlodnieces kundzei - diasporas jaunieši, kurš jau ir iestājies Zemessardzē un ir pildījis/pilda dienestu 1 un vairāk gadus - vai uz viņu attieksies izņēmumi? Vai jau dienesta laiks tiks ieskaitīts 5 gadu termiņā? Piemērs, jaunieši (23 gadi) kurš dzīvo diasporā jau 4 gadus ir Zemessardze, iespēju robežās piedalās mācībās (+/- 15 dienas gadā).*

B.Īlodniece, atbildot uz R.Kola jautājumu, norāda - ja cilvēks vienu gadu ir skaitījies zemessardzē, tas nenožīmē, ka viņš ir izgājis pilno apmācību. Attiecībā uz dalību zemessardzē mēs vērtēsim, cik aktīvs cilvēks ir bijis zemessardzē, vai ir bijis profesionālajā dienestā. To mēs ņemsim vērā un tādā gadījumā šie cilvēki netiks iesaukti VAD. Bet tas nožīmē nevis 1 gadu pavadītu zemessardzē, bet gan 5 gadus 20 dienas, plus 7 dienas apmācībā. Zinām, ka zemessardzē ir iespējams iziet pamatapmācību kursu un pēc tam vairs neņemt nekādu dalību. Mūsu mērķis ir ilgstoši sniegt prasmes un zināšanas. Paraleli informē, ka likums paredz, kurā vietā cilvēks tiks ieskaitīts, ja viņam ir saistība ar profesionālo karjeru vai speciālas militāras pakāpes. Proti, ir virkne izņēmumu, kas tiks ņemts vērā.

E.Barons (Eiropas jaunieši) atzīmē, ka ir prieks dzirdēt par individuālu pieeju katram gadījumam un fleksibilitāti, kā arī neiesaukšanas principu tiem jauniešiem, kas ir dienējuši mītnes zemē. Runājot ar diasporas jauniešiem, galvenās raizes, ir jūtamas no ekonomiskajiem aspektiem, kā arī atļauju no ārzemju izglītības iestādēm pārtraukt studijas uz noteiktu laiku. Kā valsts plāno atbalstīt jauniešus, kuriem mītnes zemē ir jāturpina segt ikdienas izmaksas, kuras var pārsniegt 300 eiro, kas tiek atlikti mēnesī? Beigās saprotu, ka transporta izdevumi, aviobiļetes tiks segtas.

B.Īlodniece atzīmē, ka attiecībā uz mācībām, mēs nedalām, vai ir paredzēts mācīties ārzemēs vai Latvijā. Tur nav nekādas atšķirības jauniešiem. Tie jaunieši, kuri vēlēšies atlikt savu dienestu un iziet dienestu pēc mācībām, to varēs darīt. Viena laikus redzam, ko rāda Somijas piemērs, ja dienests tiek atlikts – jo vairāk ir faktoru, jo grūtāk ir vēlāk iziet dienestu. Runājot par izmaksu segšanu. B.Īlodniece atzīmē, ja tie ir jaunieši, kas iziet VAD pēc skolas, izmaksām nevajadzētu būt pārāk lielām un valsts segtu izmaksas, kas attiecas uz dzīvošanu, ēšanu un kabatas naudu. Nav paredzēts segt citas izmaksas, jo vajadzētu būt, ka jaunieši 18-19 gadu vecumā ir ārā no mājas ārā tajā brīdī, līdz ar ko papildus izmaksām nevajadzētu būt. Bet

ir arī dažādi gadījumi, kad jaunieši, piemēram, paņem telefonu līzingā vai izīrē ilgtermiņā dzīvokli. Sagaidām, ka jaunieši 18-19 gadu vecumā jau zinās, ka viņam būs jāiet dienests, tad visticamāk viņš neslēgs šādus līgumus.

P.Blumbergs atzīmē, ka attiecībā uz pilsoņiem, kas ir dzimuši ārzemēs vai kam vecāki ir dzimuši ārvalstīs, zināmās valstīs (tostarp Igaunijā un Somijā) šie cilvēki nepiedalās tās valsts dienestā. Vai AiM apskata izņēmumu iespējas dubultpilsoņiem, ja Latvija seko somu modelim?

B.Blodniece norāda, ka Latvija seko somu modelim, pielāgojot to Latvijas sistēmai. Tomēr somu modelim ir atšķirība – Somijā ir maz cilvēku, kas ir izbraukuši ekonomisku iemelsu dēļ. Savukārt no Latvijas emigrējušu cilvēku ir daudz un tas ir jāņem vērā. Tādēļ mēs netaisīsim automātisko segregāciju – visus Latvijas pilsoņus uzskatām par mūsu pilsoņiem pat tad, ja viņiem ir dubultpilsonība. Nosacījums būs tāds - ja viņš tajā mītnes valstī, piemēram, Somijā, būs izgājis militāro dienestu, tad Latvijā otrreiz viņš netiks iesaukts. Visi pārējie pilsoņi ir vienlīdzīgi.

E.Gavele pateicās, ka AiM atrada laiku pieslēgties DKP un pastāstīt par VAD, kas ir ārkārtīgi svarīgs jautājums diasporai. Atzīmē, ka ar B.Blodnieces atļauju pārsūtīs vēl jautājumus no diasporas, ja tādi būs. Aicina visus jautājumus rakstīt uz e-pastu: diaspora@mfa.gov.lv. Atzīmē, ka nepieciešamības gadījumā esam gatavi noorganizēt vēl vienu diskusiju par šiem jautājumiem.

4. Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētājs Arvils Ašeradens. Informācija par likumprojekta “Grozījumi Augstskolu likumā” virzība.

A.Ašeradens informē DKP par progresu attiecībā uz iespēju diasporas pārstāvjiem ieņemt profesora amatu Latvijas augstskolās gadījumā, ja viņiem nav doktora kvalifikācijas attiecīgajā nozarē. Saeimas komisija bija uzņēmusies atrisināt šo problēmu. A.Ašeradens norāda, ka problēma ir atrisināta un ir izdarīti attiecīgie grozījumi Augstskolu likumā. Komisija šos grozījumus ir apstiprinājusi 3.lasījumā, Saeima par to ir nobalsojusi un patlaban gaidām prezidenta parakstu.

Likums nosaka, ka cilvēki, kuriem ir augsta profesionālā kvalifikācija, kas atbilst Latvijas 7. kvalifikāciju līmenim, kuriem ir attiecīga augstākā izglītība atbilstošajā jomā un vismaz 15 gadi praktiskā darba pieredze, var ieņemt profesora amatu Latvijas augstskolās. Šobrīd esam to atstājuši kā profesoru, bet tautas valodā to varam saukt par profesionālo profesoru. Ministru kabinetam ir uzdots noteikt kārtību un kritērijus, kādā akadēmiskā personāla pretendenti, kuram nav doktora grāda, bet ir atbilstošais profesionālās kvalifikācijas līmenis, piešķirs profesora tiesības. Likumdošanā tas ir atrisināts un tālāk tas ir Latvijas universitāšu jautājums, kādā veidā kvalifikācija notiks tālāk. Jāgaida, kad Valsts prezidents parakstīs likumu, Ministru kabinets izdos attiecīgos noteikumus, kā tas darbojas, līdz ar ko esam snieguši atbildi uz diasporas raisīto problēmu.

E.Gavele precizē - patlaban ir jāveic grozījumi Ministru kabineta 55. noteikumos, kas nosaka kārtību, kādā veidā var ieņemt profesora amatus. Saprotu, ka šī Ministru kabineta laikā laikiem tas vēl nenotiks un tas varētu būt līdz gada beigām?

A.Ašeradens atbild, ka nebūtu jēdzīgi, ja aizejošais Ministru kabinets to darītu, bet, kā tikko Valsts prezidents parakstīs likumu, tā Izglītības un zinātnes ministrija ķersies pie darba. Visticamāk tas ir zināms mehānisms universitātes senātā, kuru izveidos nominācijas komisija, kas to atzīs. Būs nepieciešams neliels laiks praksei, bet likumīgais pamats ir iedots. Ir skaidrs, ka varam kvalificēt profesorus, kuriem nav akadēmiskā doktora grāda. Domāju, ka ilgi nebūs jāgaida un mehānisms jau īsumā ir pārrunāts ar ministriju.

E.Gavele pauž lielas cerības, ka universitātes būs ieinteresētas aicināt šādus profesorus, kas cels mūsu universitāšu prestižu. Sekosim līdz šim jautājumam. Pateicās par smago un ilgo darbu!

A.Priedīte, runājot par Ministru kabineta noteikumu izstrādi, lūdz, lai tas netiktu kavēts. Otrkārt, iesaka atrast iespējami vieglāko procesu, netaisot to par sarežģītu procedūru. Ārvalstu kandidātiem būtu vērtīgi, ja šis process būtu viegls un ne tik formāls un birokrātisks.

A.Ašeradens atzīmēja, ka tas ir svarīgi. E.Gavele jau minēja, ka grozījumu izstrādes un darba process nebija viegls, jo augstskolu profesūra nebija gatava piekrist šādam modelim un šādā veidā atzīst profesionālo profesūru. Tas prasīs laiku nedaudz pārkārtot izglītības sistēmu. Mēs esam izveidojuši jaunu augstskolu pārvaldības sistēmu, kur ir sabiedrības pārstāvji augstskolu padomēs. Tikko mums bija arī pirmā tikšanās un diskutējām par rektoru vēlēšanām. Ir skaidrs, ka Saeimas komisija runās arī par šo jautājumu augstskolu padomēm un ir skaidrs, ka diasporā slēpjas milzīgs zināšanu apjoms, kas ir jāpārnes uz Latvijas jauniešiem, sabiedrību un ekonomiku. Patlaban tas jau ir labs sākums un domāju, ka nākamo 2 gadu laikā tai lietai ir jāsāk labi strādāt.

E.Gavele atzīmē, ka visticamāk 2023. gada jūnijā varēsim nākt klajā ar labu ziņu plānotajā vispasaules latviešu kongresā “Zinātne Latvijai” un uz to brīdi jau būs finalizēts paziņojums par grozījumiem.

5. Centrālās vēlēšanu komisijas sekretārs Ritvars Eglājs. Nepieciešamie dokumenti balsošanai ārvalstīs.

E.Gavele dod vārdu CVK pārstāvim, lai vairāk skaidrotu par nepieciešamajiem dokumentiem balsošanai ārzemēs. Vēstniece uzskata, ka vēlēšanām pa pastu bija jāpiesakās līdz 9. septembrim un balsošanai pa pastu ir pieteicies neliels skaits diasporas. Caur e-pakalpojumu balsot pa pastu ir pieteikušies 3193 cilvēki un Latvijas pārstāvniecības ir saņēmušas 1110 cilvēku iesniegumus par balsošanu pa pastu. Kopā tie ir 4293 cilvēki. Cerēsim, ka lielāka daļa vērsīsies iecirkņos un balsos iecirkņos mītnes zemēs.

R.Eglājs norāda, ka jautājums par nepieciešamajiem dokumentiem kļuva sarežģīts, kad Saeima pieņēma grozījumus “Personu apliecinošu dokumentu likumā”, ar kuriem noteica, ka personas identificēšanai varētu izmantot arī tādus personu apliecinošus dokumentus, kam ir beidzies derīguma termiņš laika posmā no 2020.gada 1.marta. Sarežģījumus rada tas, vai šī kārtība attiektos tikai uz vēlēšanu iecirkņiem Latvijā vai arī uz vēlēšanu iecirkņiem ārvalstīs. CVK šo jautājumu ir apspriedusi vairākās sēdēs, un oficiāls lēmums tiks pieņemts CVK sēdē 2022.gada 26.septembrī plkst. 13.00. Bet šodienas CVK sēdē vairums locekļu izteicās, ka ārzemēs būtu piemērojama tāda pati vienvērtīga kārtība kā Latvijā.

Bet lai būtu 100% droši, nepieciešams sagaidīt CVK 26.09.2022. sēdes lēmumu, kuru pēc tam izziņosim publiski.

E.Gavele jautā, vai var piedalīties vēlēšanās ar pasi, kura ir “beztermiņa”?

R.Eglājs norāda, ka var - nedz Saeimas vēlēšanu likums, nedz CVK izdotās instrukcijas to neliedz. Savukārt, jāņem vērā, ka ceļošana ar šādām pasēm ir apgrūtināta, bet tas vairs nav CVK kā vēlēšanu rīkotāja jautājums.

E.Gavele aicina tad sagaidīt 26.09.2022. CVK sēdes lēmumu, pēc kuras arī sagaidām publisku ziņu ar kādiem dokumentiem cilvēki var balsot konkrēti ārzemēs.

R.Eglājs - princips būs, ka dokumenti neatšķiras ne Latvijā, ne ārzemēs. Nedz derīguma termiņi, nedz arī dokumentu veidi vai paveidi.

M.Muižarājs norāda, ka Diasporas likuma primārais uzdevums tomēr ir veicināt diasporas līdzdalību vēlēšanu procesā un vispār lēmumu pieņemšanas procesā Latvijā. Publiskajā telpā nesen notika partiju debates attiecībā par diasporas jautājumiem, un tajās ļoti skaļi izskanēja fakts, ka šajā gadā ir ievērojami samazinājies vēlēšanu iecirkņu skaits ārvalstīs. Vienlaicīgi mēs redzam, ka diasporas skaits aug, un turpina augt, un jautājums būtu, kas ir tas galvenais iemesls, kāpēc tiek sašaurināts ārvalstīs esošo iecirkņu skaits, un kas ir tie galvenie šķēršļi.

Otrais jautājums - pirms divām sēdēm vairākas diasporas organizācijas pauda viedokli, ka būtu vērtīgi skatīties uz to, vai mobilie vēlēšanu iecirkņi ir kaut kas, kas ir iespējams un ieviešams arī Latvijas vēlēšanu procesā. Tas varētu būt kā priekšlikums priekšdienām CVK jau laikus uzsākt darbu, lai šādi mobilie iecirkņi būtu iespējami, jo šie skaitļi, kas tikko tika minēti attiecībā uz diasporas īpatsvaru, kas balsos pa pastu rada bažas par to, kāds šogad būs diasporas īpatsvars un līdzdalība vēlēšanās.

Trešais jautājums – būtu svarīgi skatīties, kurai valsts iestādei ir tā atbildības joma attiecībā uz vēlēšanu līdzdalības veicināšanu. Saprota, ka politiskās partijas šajā procesā ir iesaistītas, tomēr noteikti būtu nepieciešams vairāk darbs par sabiedrības informēšanu. Protams informācija ir, bet jautājums, cik tālu tā aiziet un kādi ir šīs te sniegtās informācijas rezultāti.

R.Eglājs attiecībā uz jautājumu par iecirkņu skaitu, salīdzinot ar 2018.gadu, kad bija 121 iecirknis, šogad ir 81, līdz ar to samazinājums ir par trešdaļu. Savukārt, ja skatās iecirkņus sīkāk, tad iecirkņu skaits pārstāvniecībās ir palicis aptuveni tāds pats (ap 40), savukārt dubultsamazinājies iecirkņu skaits ārpus pārstāvniecībām. Cēlonis šādam kritumam ir, ka ir mainīta vēlēšanu iecirkņu pieteikšanas un izveidošanas kārtība. Iepriekšējās vēlēšanās CVK iecirkņus ārvalstīs veidoja pēc ĀM priekšlikuma, savukārt gatavojoties 2019.gada Eiropas Parlamenta vēlēšanām, tika mainīta kārtība, ka ārpus pārstāvniecībā iecirkņus veido ja pati diaspora izrāda šo iniciatīvu – jāsavāc 36 vēlētāju paraksti par to, ka iecirknis ir vajadzīgs, kā arī paši kārto formalitātes, meklēt telpas, saskaņo ar vietējām varas iestādēm utml. Šādas izmaiņas daļai acīmredzot bija nepārvarams šķērslis.

Otrs jautājums par mobilajiem iecirkņiem – lūdz precizēt, kas ar to bija domāts.

Trešais jautājums – par to, kurš valstī atbild par augstāku vēlētāju aktivitāti. CVK lomu šajā nosaka divas lietas – 1) juridiski apsvērumi, 2) saturiski apsvērumi. Juridiski apsvērumi ir tas, ka ir likums par Centrālo vēlēšanu komisiju, kas pasaka komisijas būtību - nodrošināt, lai maksimāli viegli, ērti un labi var nobalsot tie, kas grib nobalsot. Nevis lai aicinātu, lai balso visi. Savukārt, par aicināšanu, lai balso visi - mūsu informācijas kampaņās šis vēstījums iet cauri – nāciet balsot, bet šeit ir saturiskas problēmas, jo CVK var pateikt kādu vispārīgu vēstījumu – nāciet balsot, lai aizstāvētu savas intereses, piemēram, nevis ar konkrētu uzrunāšanu konkrētiem vēlētājiem, vēlētāju grupām, jo CVK ir neitrāla bezpartejiska iestāde, un to kandidāti un partijas var paveikt daudz efektīvāk.

E.Gavele norāda, ka bija cerības attiecībā uz aktivitāti balsošanai pa pastu, un ļoti daudz cilvēku arī pieteicās balsot pa pastu, un šī iemesla dēļ varbūt arī netika veidoti vairāk iecirkņu.

Iecirkni var izveidot tikai tad, ja tur ir vēlētāji, kuri vēlas lai šāds iecirknis būtu, kā arī kādam, kas uzņemas vadīt šo iecirkni.

M.Muižarājs norāda, ka bija izteikti konkrēti administratīvi šķēršļi, kas noteikti ir atturējuši no jaunu vēlēšanas iecirkņu veidošanas, un būtu svarīgi nākotnē šos šķēršļus novērst. Tas ir milzīgs Latvijas valstspiederīgo īpatsvars, kuru demokrātiskās tiesības tādā veidā tiek ierobežotas.

Attiecībā uz mobilajiem vēlēšanu iecirkņiem – tas tika izteikts kā variants, pieņem, ka tas nebija sagatavots kā konkrēts iesniegums, bet DKP par šo tika runāts, ņemot vērā, ka valstis ir dažādas un bieži vien viens no šķēršļiem, lai dotos uz vēlēšanu iecirkni ir liels attālums līdz tam. Ne katram cilvēkam ir pietiekami laika un resursu, lai to darītu. Līdz ar to priekšlikums ir vērtēt kādā veidā Latvijas vēlēšanu procesā būtu ieviešami mobilie vēlēšanu iecirkņi, it sevišķi valstīs ar lielu diasporas īpatsvaru.

E.Gavele norāda, ka lai piedalītos šajās vēlēšanās praktiski nebija nekādu šķēršļu. Pasta balsošana bija tik vienkārša, cik vienkārša vispār var būt. Un domājams, ka šie iecirkņi varbūt netika tādēļ arī veidoti, tāpēc, ka bija šī labā alternatīva.

R.de Karvalo-Albrehta ierosina uz priekšdienām, kas attiektos ne tikai uz vēlēšanām un iespēju balsot pa pastu, bet gan kopumā strādāt ar diasporu un mērķēti diasporai skaidrot eID kartes un elektroniskā paraksta nozīmi, funkcijas, lietošanas procesu, ko ar to var izdarīt un kādos procesos piedalīties (arī valstiskos), kas arī varētu tajā skaitā veicināt diasporas dalību pasta balsošanā.

E.Gavele precizē, ka, lai šajās vēlēšanās pieteiktos balsošanai pa pastu, nevajadzēja obligāti būt šai eID kartei. Bija tikai vajadzīgs, lai cilvēkam ir personas kods, un tas tika arī daudzas reizes skaidrots. Bet piekrīt, ka noteikti vajag vairāk runāt par eID kartēm un elektronisko parakstu un to izmantošanu, ņemsim vērā.

R.de Karvalo-Albrehta piebilst arī, ka šī informācija arī vienkāršotu daudzus procesus, piemēram, balsošanā pa pastu, kur diasporai jau tā ir jāveic daudzi soļi, lai piedalītos vēlēšanās. Katrs papildus solis var mazināt vēlmi piedalīties.

E.Gavele norāda, ka ja cilvēkam nav patiesas vēlmes, tad atradīsies daudzi iegansti. Reizi 4 gados Latvijas pilsonis ir jāvar izdarīt savu izvēli un izpildīt savu pienākumu, un šogad pasta balsošana noteikti bija laba iespēja.

S.Agulēviča, pirmkārt, izsaka pateicību PBLA par programmu Jābalso!, kas Austrālijā dzīvojošajiem tautiešiem ir noderējusi.

Otrkārt, attiecībā par balsošanu vēlēšanās pa pastu. Norāda, ka pati arī ir izvēlējusies piedalīties vēlēšanās, balsojot pa pastu, bet neizpratni rada moments, kad ir nosūtīts balsojums, bet nav informācijas par to, vai šis balsojums vispār ir saņemts. Jautā, vai nevarētu tik paredzēta šāda iespēja informēt par to, ka pasta balsojums ir saņemts, piemēram, e-pastā.

E.Gavele pagaidām acīmredzot uz šīm vēlēšanām mēs nevaram veikt kaut kādus grozījumus, kas paredzētu saņemt šādu apstiprinājumu. Tā varētu būtu ideja ko ņemt vērā nākotnē, piemēram, kā elektroniska noreplay atbilde, ka ir saņemts.

Z.Kažotniece norāda, ka iespēja piedalīties vēlēšanās balsojot pa pastu ir noderīga, un varbūt ir vairāk jāiesaista diasporas organizācijas un vēstniecības tajā, lai šī iespēja tiktu pēc iespējas vairāk popularizēta. Jautā, vai pastāv iespēja, ka uz nākamajām vēlēšanām likumdošanā varētu tikt ieviestas korekcijas, lai diasporai būtu iespēja balsot ne tikai par Rīgas apgabalu, bet par kādu citu, ar kuru ir kāda saistība? Par šo jautājumu jau tika runāts pēc iepriekšējām vēlēšanām.

R.Eglājs norāda, ka diasporas vēlētāju balsis tiek pieskaitītas Rīgas vēlēšanu apgabalam, un šāda kārtība ir jau apmēram 30 gadus. Kopumā Eiropā ir divas izplatītākās kārtības: 1) vēlētāju ārzemēs balsis tiek pieskaitītas galvaspilsētai (tāpat kā Latvijā), 2) ārzemēm ir savs vēlēšanu apgabals. Ir vēl citas kārtības, piemēram, Igaunijā, ka var balsot par jebkuru vēlēšanu apgabalu.

Šīs Saeimas darbības laikā arī šāds projekts tika ierosināts un apspriests Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā, un netika virzīts tālāk (ne pieņemts, ne noraidīts). Apspriešanas gaitā tika konstatēts, ka šādas kārtības nodrošināšana varētu būt sarežģīta tehniski. Savukārt juridiski parādījās vēl citi apstākļi. Piemēram, savulaik Saeima jau pieņēma tādu projektu, ka varētu balsot ārzemēs pa pastu iepriekš piesakoties tie, kas gribētu par citiem apgabaliem, bet šo projektu Valsts prezidents atdeva otrreizējai caurlūkošanai, pamatojoties uz nevienlīdzības apsvērumiem, ka šāda vēlēšanu kārtība radītu nevienlīdzību starp balsošanu pa pastu, kur var izvēlēties apgabalu un klātienē balsošanu, kur tu nevari izvēlēties apgabalu, kur jābalso par Rīgu. Toreiz apspriežot prezidenta apsvērumus tā laika Saeimas Juridiskā biroja vadītājs minēja vēl citu nevienlīdzību – sanāktu tā, ka Valkā cilvēkam ir jābalso par Vidzemi, bet Valgā jau var balsot par visiem apgabaliem. Tā kā apsvērumi bijuši dažādi un raugoties nākotnē tas būtu nākamās Saeimas politiskās izšķiršanās jautājums. Protams arī ievērojot tehniskus jautājumus cik kaut kas ir viegli vai grūti, lēti vai dārgi izdarāms.

E.Gavele nolasa M.Muižarāja komentāru čātā – *“Šeit skaidri redzams, ka šīs cerības nav attaisnojušās. Zemajai līdzdalībai pasta balsošanas procesā var būt dažādi iemesli, kas būtu plašāk jāpēta.”* Jā, ir dažādi iemesli, arī tas, cik aktīva ir pati diaspora, cik diaspora vēlas piedalīties vēlēšanu procesā savas valsts Latvijas politiskajos procesos.

6. Latvijas Triatlona federācijas prezidents Aigars Strauss. Ziņojums par sporta lomu diasporas aktivitātēs.

A.Strauss pauž gandarījumu, ka periodā 2022.-2027.gadiem institucionāli Sporta politikas pamatnostādņēs ir iekļauta rindkopa, ka sports ir viena no nozarēm, kas ir izmantojama, lai veicinātu saikni ar ārzemēs dzīvojošajiem tautiešiem, veicinātu interesi par atgriešanos Latvijā, kā arī sadarbību. Pateicoties Latvijas Olimpiskās komitejas prezidentam pirms gada mums izdevās izveidot darba grupu, kuras galvenais uzdevums ir tajā skaitā meklēt un domāt, kā varam sadarboties ar diasporu.

Pateicoties Latvijas vēstniecības Apvienotajā Karalistē atbalstam, norisinājās ļoti interesanta apaļā galda diskusija par to, kā sports ir izmantojams diasporas saliedēšanā un aktivitāšu veicināšanā. Dzirdējām idejas, kas jau notiek diasporā, piemēram, ir cik aktīvs ir novuss, ir aktīvas arī dažādas citas spēles, idejas. Un pateicoties Latvijas Olimpiskās komitejas iesaistei redzam, ka nākotnē ir potenciāls diasporas tematikā izmantot mūsu sportistus, kas ir olimpieši, kam ir sasniegumi. Mums vairāki olimpieši ir izteikuši vēlmi, ka labprāt brauktu un apmeklēt diasporas skoliņas, dalītos savā pieredzē.

Esam veikuši pārrunas ar vairākām vēstniecībām, lai varētu atkārtot šādu apaļā galda diskusiju kā Apvienotajā Karalistē, kur piedalās gan sporta federāciju pārstāvji, gan arī diaspora. Šī gada laikā ir saņemtas daudzas atsauksmes par vēlmi iesaistīties un veicināt sporta aktivitātes diasporai, jo šai tēmai varbūt līdz šim nebija pievērsti tik liela uzmanība. Kā izaicinājumu gan darba grupai, gan ĀM, gan IZM redzam – tas, ka ja diasporas sports ir minēts kādās pamatnostādņēs, uzreiz seko aktivitātes un finansējums, tas viss pašiem jāveido. Un kaut kas no budžeta iespējām arī pienākas, bet tas ir jautājums kas pienākas. Mums droši vien institucionālo būs daudz jārunā gan ar ĀM, gan IZM u.c., jādomā kāda ir tā procedūra, kā kādus projektus un idejas var iesniegt, visas idejas, ko grib darīt tajā skaitā no tālākām valstīm (ASV, Kanāda, Austrālija, Brazīlija), jāliek kopā.

No aktīvas darbības Dānija redzam lielu potenciālu sporta piesaistei skoliņām. Šobrīd Latvijas Sporta pedagogijas akadēmija (LSPA) kopā ar Latvijas Olimpisko akadēmiju domā par dažādiem metodiskiem materiāliem, kas satur informāciju par Latviju, par sportu, par Latvijas sporta vēsturi, par Latvijas sasniegumiem sportā, kurus varētu iekļaut kā materiālus skoliņām, jo bērnam kas ir audzis kādu laiku ārzemēs, var nebūt priekšstats par Latvijas sportu.

Mums ir liels potenciāls tieši izglītības ziņā, redzam arī, ka ir latvieši, kas strādā dažādās pasaules sporta organizācijās un arī gatavi, šobrīd vismaz mutiski, iesaistīties tādas aktivitātēs, kas veicinātu sadarbību starp Latviju un diasporu. Atsaucība ir arī no dažādu sporta veidu federācijām, kas redz iespējas uzrunāt jaunos sportistus diasporā iesaistīties un nokļūt kādā aprītē. Mums 2023.gadā būtu jāatrod soli un metodoloģija, lai sportu iekļautu kādā budžeta sadaļā, un lai tas būtu jēgpilni. Esam satikuši arī jauniešus, kas studē sporta mārketingu, ir sporta ārsti, un arī tās ir labas iespējas. Arī LSPA rektoram ir interese veidot tieši šīs te akadēmiskās saites ar diasporu. Redzam, ka mums sports ir jāsaliek kopā ar valodu, piemēram, Dānijā diasporas skoliņā tiek taisīti interesanti video, kur bērni runā latviski, stāstot, cik sports ir foršs, un tā būtu vēl viena prizma, caur ko var arī mācīties valodu.

E.Gavele norāda, ka mūsu darbība un finansējums diasporai – tas ir Plāns darbam ar diasporu 2021.-2023.gadiem, un 2023.gada tiks uzsākta nākamā Plāna darbam ar diasporu 2024.-2026.gadiem izstrāde. Tas nozīmē, ka ir jāsaprot, cik daudz diaspora vēlas sportot, kas ir tās lielās lietas, uz ko mēs varētu virzīties un kā mēs varam popularizēt sportu diasporā.

No ĀM puses jau esošā finansējuma ietvaros esam atbalstījuši ar sportu saistītas aktivitātes, tajā skaitā Olimpisko Lāčplēsi, un ļoti daudzas reizes arī dažādas novusa olimpiādes un turnīrus.

A.Strauss norāda, ka novuss ir spilgts piemērs. Piemēram, Vācija ir latvietis, kurš pats ir uzrakstījis lielu *Erasmus* projektu, un šobrīd visā Eiropā māca cilvēkiem spēlēt novusu caur latvisko prizmu.

Aicina arī diasporu, ja ir idejas un ieteikumi, droši rakstīt, lai atrastu pareizos virzienus un iespējas, lai attīstītu sportu diasporā un caur to, tajā skaitā veidojot Latvijas atpazīstamību pasaulē caur sportu.

7. Mayo Latviešu atbalsta grupas (Īrijā) pārstāve Zane Kažotniece. Jautājums par iespēju Latvijā atzīt citās valstīs kārtotus latviešu valodas pārbaudījumus.

Z.Kažotniece norāda, ka valoda ir tā, kas ļoti ietekmē piederības sajūtu valstij, tās kultūrai.

Tajā vecumā, kad bērni vēl apmeklē diasporas skoliņas, kam tiek sniegts atbalsts un liekas, ka šajā vecumā nekādu problēmu. Bet apmēram 12-13 gadus vecus bērnus sākam pazaudēt, jo skoliņas formāts vairs nav saistošs. Kad jaunieši nonāk vidusskolā, liela uzmanība tiek pievērsta eksāmeniem, un šī forma, kā mācīt valodu un vispār jauniešu motivācija eksāmeniem ir ļoti liela nozīme.

Var vairāk runāt par pieredzi Īrijā, un skolās šī sistēma ir vairāk vai mazāk tāda pati kā Eiropā. Īrijas valdība piedāvā iespēju jauniešiem kārtot 12.klases noslēguma eksāmenu latviešu valodā. Šim eksāmenam ir jāgatavojas pašiem, bet tas tiek piedāvāts. Sistēma ir tāda, ka pēc 12.klases beigšanas ir divi obligātie eksāmeni un var kārtot līdz pat 6 izvēles eksāmeniem. Atestātā ir 6 labāko eksāmenu rezultāti.

Ja, piemēram, tiek nokārtots ģeogrāfijas eksāmens ar sliktu atzīmi un latviešu valodas eksāmens ar daudz labāku atzīmi, tad atestātā tiek ieskaitīts latviešu valodas eksāmens. Ļoti daudziem latviešu jauniešiem šī ir ļoti laba iespēja, kā paaugstināt šos punktus. Iespējas kārtot dažādus latviešu valodas pārbaudījumus ir gandrīz visās Eiropas valstīs, ne visi vecāki par to zina, ne visi ir par to informēti, bet lielākā daļā valstu ir šī iespēja. Lielākajā daļā valstu ir arī tas, ka šajā valstī šis latviešu valodas eksāmens dod iespēju iegūt kaut kādus papildus punktus, kas līdz ar to ļauj jauniešiem veiksmīgāk iestāties noteiktās augstskolās. Pagājušogad bija pilotprojekts, kur mēs mācījām attālināti, palīdzējām jauniešiem sagatavoties vidusskolas eksāmenu kārtīšanai. Šogad ar Īrijas valsts atbalstu mēs veidojam jau divas grupas, pagājušogad tā bija viena, un tie jaunieši, kas bija izgājuši šīs apmācības, viņiem bija ļoti labi rezultāti. Īrijā šogad latviešu valodas eksāmenu kārtoja 68 latviešu jaunieši.

Bet diemžēl, ja šie jaunieši grib uz Latviju braukt mācīties augstskolā, tad nevienā valstī kārtotais latviešu valodas eksāmens Latvijā netiek atzīts. Ja latviešu jauniešiem grib iestāties gandrīz jebkurā Latvijas augstskolā viņam ir nepieciešams kārtot latviešu valodas līmeņa eksāmenu. Un arī šis eksāmens netiek atzīts visās augstskolās, dažām augstskolām ir pašiem savs. Un šis latviešu valodas eksāmens, kas viņam būtu Latvijā jākārtoto ir vēl viena no barjerām, kas jāpārvar izvēloties mācīties Latvijā. Būtu svarīgi no Latvijas valsts puses sadarboties ar dažādām Eiropas valstīm, domāju, ka Īrija var tik ņemta par labu piemēru, jo šeit šī labā prakse ir tāda, ka valsts atbalsta visas šīs mazās valodas, to mācīšanu un eksāmenu kārtīšanu.

Ir vajadzīgs no IZM un arī no citām valsts līmeņa institūcijām, ka šie eksāmeni tiek atzīti Latvijā, un ka iespējams ar laiku tie var būt centralizēti, ka varētu būt tā, ka viens šāds eksāmens tiek veidots Latvijā, un šo eksāmenu kārtoto jaunieši jebkurā Eiropas valstī, iespējams arī pasaulē.

V.Ernstsonē norāda, ka Latvija ir darījusi visu, lai nāktu pretī diasporai - šo iespēju apliecināt esošo latviešu valodas prasmi neatkarīgi no tā, vai tā ir apgūtā skolā vai ārpus skolas ģimenē, un līdz ar to jau šobrīd piedāvājam iespēju kārtot valsts valodas eksāmenu jebkurā no diasporas mītnes zemēm, ja tam ir pieprasījums (tajā skaitā Īrijā), un šie eksāmeni ir notikuši un notiks, tajā skaitā arī šogad novembra sākumā.

Ja mēs paskatāmies, jā ir tāda citu valstu prakse izmantot kāds valodas eksāmenu, piemēram, lai iegūtu papildus punktus stājoties augstskolā.

Bet domāju, ka nav nevienā valstī šāda veida sistēma, ka kādas valsts eksāmenu, kuru atzīst tajā valstī kā punktu sistēmu, ka to varētu pārnest teiksim uz citu valsti. Šāda prakse mums nav zināma, tas ir viens punkts, bet tas nebūtu arguments.

Otra lieta ir tā, ka lai iegūtu valsts valodas prasmes apliecinājumu, ir jāizpilda noteikti noteikumi, un visbiežāk viens no noteikumiem ir tas, ka šo valsts valodas prasmes apliecību vai dokumentu par valsts valodas prasmi izsniedz akreditēta izglītības iestāde. Un, ja paskatāties šajos noteikumos (*skatīt Pielikumā Nr.1 – minēti čatā*), tad tur var redzēt kuriem pretendentiem, piemēram, stājoties augstskolā nav nepieciešams uzrādīt valsts valodas prasmju cita veida dokumentu, bet tie ir izglītības dokumenti, kurus izsniegusi Latvijā akreditēta iestāde. Nu tāpat, tas var būt vidusskolas beidzējs, pamatskolas beidzējs, kas ir mācījies Latvijas izglītības iestādē, vai arī Eiropas skolā. Un savukārt valsts valodas prasmes eksāmens, ja tas būtu kārtots kaut vai diasporā, jums tas noderētu gan kādā citā valstī stājoties augstskolā, gan arī Latvijā stājoties augstskolā un darbā.

Un šos eksāmenus nodrošina ne tikai Valsts valodas centrs kā valsts valodas prasmes eksāmenu, bet var arī kārtot centralizētos eksāmenus, un mēs šo informāciju arī šā gada pavasarī izplatījām, ka šāda iespēja ir nokārtot valsts valodas eksāmenu, lai stātos augstskolā, jo katrai augstskolai ir savi noteikumi kādu valsts valodas prasmi viņi sagaida. Jā, mēs zinām, ka ir šīs domas par to, ka varētu pielīdzināt, bet es ieteiktu paskatīties šos MK noteikumus, kādas ir prasības, un vai šis Īrijas eksāmens varēs atbilst šīm prasībām, jo ir jābūt arī Latvijā akreditētai organizācijai, kas to dara. Šobrīd tas Valsts izglītības satura centrs.

E.Gavele jautā, ja ir potenciālie eksāmena kārtotāji, tad valsts valodas prasmju pārbaudes eksāmena pieņēmēji ir gatavi ierasties konkrētajā ārvalstī un pieņemt šo eksāmenu?

V.Ernstsone apstiprina, un norāda, ka no janvāra latviešu valodas prasmi var apliecināt visos 6 līmeņos (no A1 līdz C2), līdzīgi kā Īrijā, bet šie eksāmeni nav salīdzināmi. Par to jau ir bijušas diskusijas arī ar Īrijas Izglītības ministriju, šie eksāmeni nav vienādi samērojami. Jāņem vērā, ka valsts valodas pārbaudes prasme, kuru veic VISC, tai ir jābūt drošai, jo valsts valodas prasmes apliecība der arī, lai iegūtu uzturēšanās atļauju Latvijā, tā kā šeit ir ļoti augstas prasības, kas būtu jāievēro. Bet šo iespēju, ka to var darīt diasporā mēs nodrošinām.

E.Gavele norāda, ka šī ir saruna, kuru turpināsim citā formātā, lai šo jautājumu izdiskutētu par laiku vienojoties, un par sarunas rezultātiem informējot pēc tam DKP. Sagaida no Z.Kažotnieces, kas vēl varētu piedalīties šajā sarunā, sagaida, ka piedalītos arī V.Ernstsone (IZM) un A.Priedīte (ELA). Acīmredzot ir lietas, kas notiek paralēli – tas, ko piedāvā ministrija un lietas, ko pēc savas iniciatīvas dara attiecīgi valstis uz vietas.

Z.Kažotniece piebilst, ka varbūt tas, ko piedāvā ministrija nav nemaz tik saistošs jaunietim, kur grib iestāties augstskolā Latvijā, tur vajadzētu kopā darboties.

E.Gavele informē, ka nākamā DKP sēde ir paredzēta 2022.gada 9.decembrī klātienē, Rīgā ar iespēju pieslēgties sēdei attālināti.

R.Lasmanis (SIF pārstāvis DKP un DKP Remigrācijas koordinācijas darba grupas priekšsēdētājs) lūdz informēt, ka nākamā darba grupas sēde paredzēta 2022.gada 4.oktobrī (attālināti). Visus, kurus uztrauc remigrācijas jautājumi aicināti pieslēgties šai sanāksmei.

Saruna būs par latviešu valodas apguvi tiem cilvēkiem, kuri ir atgriezušies, vai kuri nopietni plāno atgriezties Latvijā.

K.Grasis informē, ka nākamā DKP Mediju darba grupas sanāksme ir paredzēta pēc vēlēšanām (datums vēl tiek precizēts). Esam jau sagatavojušies sēdei, vēlamies iespējams uzaicināt arī viesus, piemēram, no SEPLP.

E.Gavele mediju darba grupas diskusija ir svarīga, tajā skaitā ņemot vērā, ka 2023.gadā veidojam Plāna darbam ar diasporu 2024.-2026.gadiem budžetu, lai tur ienāktu lietas un pasākumi, kas attaisnotu tiem piešķirts līdzekļus.

Mēs, diasporas grupa veicām Plāna darbam ar diasporu izpildi par 2021.gadu, un redzam kāda ir budžeta izpildīšana/neizpildīšana. Nākamā gada sākumā, izvērtēsim arī budžeta izpildi par 2022.gadu un mums būs jau divu gadu Plāna izpildes pieredze, lai efektīvi varētu sākt veidot labu, aktuālu un diasporas vajadzībām adaptētu nākamo trīs gadu plāno 2024.-2026.gadam. Visus, kas vēlēties piedalīties, aicināsim diskutēt par Plāna saturu, par to, kas ir mūsu prioritātes, tajā skaitā - kā mēs redzam diasporu pēc teiksim 10-20 gadiem.

Sēdes dalībnieki tiek informēti, ka 2022.gada 29.oktobrī paredzētas “Biznesa brokastis Londonā”, un aicina uzrunāt sev zināmos tautiešu Lielbritānijā, kam būtu interese. Informācija par šo pasākumu būs arī Diaspora LV Facebook lapā. Jau ir aizvadītas veiksmīgas “Biznesa brokastis Frankfurtē” ar prezentācijām no Ekonomikas ministrijas, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras, Latvijas Bankas. Biznesa brokastīs Londonā piedalīsies arī PBLA priekšsēdētājs P.Blumbergs.

S.Agulēviča norāda, ka uz svarīgu jautājumu - par to, ka tikai Latvijā deklarēti pilsoņi varēs saņemt valsts medicīnas pakalpojumus. Jautā, vai šis likums jau ir izsludināts? Ja tie, kas brauc uz Latviju un pavada tur kādu laiku, un ja kaut kas notiek ar veselību, viņš ir vispār izslēgts no medicīnas pakalpojumiem. jo tas attiecās arī uz diasporu, jo esam deklarēti vietā, kur dzīvojam, bet esam Latvijas pilsoņi vai dubultpilsoņi. Nevis kā Eiropas pilsoņi, piemēram, ir deklarēti Latvijā, bet ilgu laiku tajā nav bijuši, bet visus medicīnas pakalpojumus brauc saņemt uz Latviju. Aicina tam pievērst uzmanību.

E.Gavele norāda, ka būtu labi, ja nākamā DKP sēde 9.decembrī būtu vairāk diskusija par nākotni, par Plānu darbam ar diasporu 2024.-2026. gadiem, par mērķiem, uzdevumiem, ko gribam redzēt un veidot. Iespējams ir pienācis laiks uzsākt atklātu un labu diskusiju.

Sēdi slēdz 16:00

DKP priekšsēdētāja un sēdes vadītāja

E.Gavele

Protokolēja

A.Opmane

A.M.Avota

**Papildus komentāri par DKP 23.septembra attālinātās sēdes apspriestajiem
jautājumiem tiešsaistes platformas čata sadaļā.**

from I.Milzaraja to Everyone: 2:23 PM

Vai nav tomēr pazīmes, ka atbalstošais noskaņojums Krievijā mazinās? Jo īpaši pēc pēdējo dienu mobilizācijas paziņojumiem. Krievijā vēršas plašumā nemieri - vēl ne visaptveroši, tomēr kustība ir sākusies.? Vai tikai ilūzija?

from K.Grasis to Everyone: 2:30 PM

Piedāvāju šodienas interviju ar Zviedrijas Armijas ģenerālmajoru un bijušo Aizsardzības akadēmijas rektoru Kārli Neretnieku par Krievijas situāciju <https://www.latviesi.com/jaunumi/generalmajors-karlis-neretnieks-putins-ir-izmisuma-vai-tas-ir-beigu-sakums>

from MP R.Kols LVA to Everyone: 2:39 PM

Jautājums Bļodnieces kundzei - diasporas jaunieši, kurš jau ir iestājies Zemessardzē un ir pildījis/pilda dienestu 1 un vairāk gadus - vai uz viņu attieksies izņēmumi? Vai jau dienesta laiks tiks ieskaitīts 5 gadu termiņā? Piemērs, jaunieši (23 gadi) kurš dzīvo diasporā jau 4 gadus ir Zemessardze, iespēju robežās piedalās mācībās (+/- 15 dienas gadā).

from R.Eglitis., PBLA to Everyone: 2:44 PM

Vai, domājot par valsts aizsardzību, nevajadzētu skatīties ar nākotnes perspektīvu (tehnoloģiju attīstība uc), nevis uz to, kas šodien notiek Ukrainā? Vai dienestā plānots mācīt, kā lietot ieročus vai arī kādas mūsdienīgākas prasmes kā droni, IT, kibernetika?

from MP R.Kols LVA to Everyone: 2:48 PM

kā garantēs darba vietas saglabāšanu ārvalstīs dzīvojošam diasporas jaunietim - kurš tiks izvēlēts VAD?

from MP R.Kols LVA to Everyone: 2:48 PM

par LV skaidrs.

from M. Muižarajs to Everyone: 3:19 PM

Šeit skaidri redzams, ka šīs cerības nav attaisnojušās. Zemajai līdzdalībai pasta balsošanas procesā var būt dažādi iemesli, kas būtu plašāk jāpēta.

from V.Ernstsone to Everyone: 3:43 PM

Atbilstoši Plāna darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam, kas apstiprināts ar Ministru kabineta 2021. gada 19. janvāra rīkojumu Nr. 33, 1.1.7.punktam tiek nodrošinātas valsts valodas prasmes pārbaudes (VVPP) diasporas mītnes zemēs. No 2023.gada 1.janvāra VVPP tiks nodrošinātas atbilstoši Ministru kabineta 2022. gada 8. marta noteikumiem Nr. 157 “Noteikumi

par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību”. Sk. saiti:
<https://likumi.lv/ta/id/330669-noteikumi-par-valsts-valodas-zinasanu-apjomu-un-valsts-valodas-prasmes-parbaudes-kartibu>

from M.Muižarajs to Everyone: 3:58 PM

Vai un kādas JPI diasporai tiek virzītas 2023. gada budžetam? Būtu vērtīgi, ja varētu atsūtīt pārskatu par šo tematu visiem DKP biedriem kā pērn.

from L.Dabare Ekonomikas ministrija to Everyone: 4:03 PM

Aicinām uz Precīzijas medicīnas forumu, kur piedalīsies arī diasporas pārstāve D.Dimza- Jones no Lielbritānijas <https://www.pmnet-forum.com/preliminary-agenda/>

Aizsardzības ministrija sagatavotā prezentācija “Valsts aizsardzības dienesta ieviešana”

Aizsardzības ministrija

Valsts aizsardzības dienesta ieviešana

Aizsardzības ministrijas parlamentārā sekretāre
Baiba Bļodniece

Aizsardzības ministrija

DROŠĪBAS IZAICINĀJUMI I

Krievijas ilgtermiņa mērķis: mainīt pastāvošo eiroatlantiskās drošības sistēmas arhitektūru, lai atgrieztos pie “ietekmes zonām”.

Latvija atrodas Krievijas iedomātajā “ietekmes zonā”.

Jaltas konference,
1945. gada februāris

Putina Jalta 2.0

Aizsardzības ministrija

DROŠĪBAS IZAICINĀJUMI II

Propaganda kā režīma stabilitātes kritisks pamatakmens

Nav pamata gaidīt
Krievijas īstenotās
politikas maiņu

Turpināsim dzīvot blakus
agresīvai valstij ar lielām
ambīcijām

Atbalsts Putinam KF ir pieaudzis
71% 83%

Kā karo Krievija?

BUČA

MARIUPOLE

KIJEVA

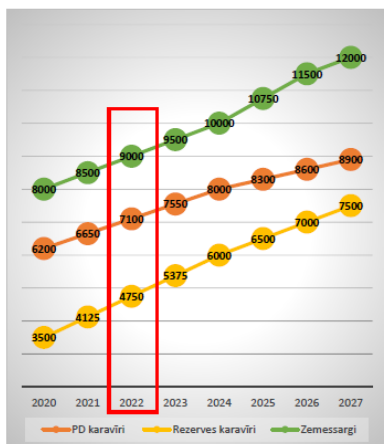

HARKIVA

Aizsardzības ministrija

Līdz šim plānotais personāla pieaugums

2022.gadam izvirzītie personāla mērķi un prognoze par to sasniegšanu:

Mērķis	Prognoze
7100 profesionālā dienesta karavīru	Nemot vērā šī gada rekrutēšanas (+83) un atvaļināšanās (-150) bilanci, mērķis netiks sasniegts
9000 zemessargu	Straujš, bet prognozējami izaugsmas* intereses kāpums par dienestu, mērķis šogad jau ir sasniegts (9612 zemessargu) , bet turpmākajos gados nodrošināt pieaugumu būs izaicinājums

* pēc analogijas ar intereses kāpumu 2014.gadā

Jo lielāks ir valsts aizsardzībai sagatavotu iedzīvotāju skaits, jo mazāka iespēja, ka Krievija uzbruks.

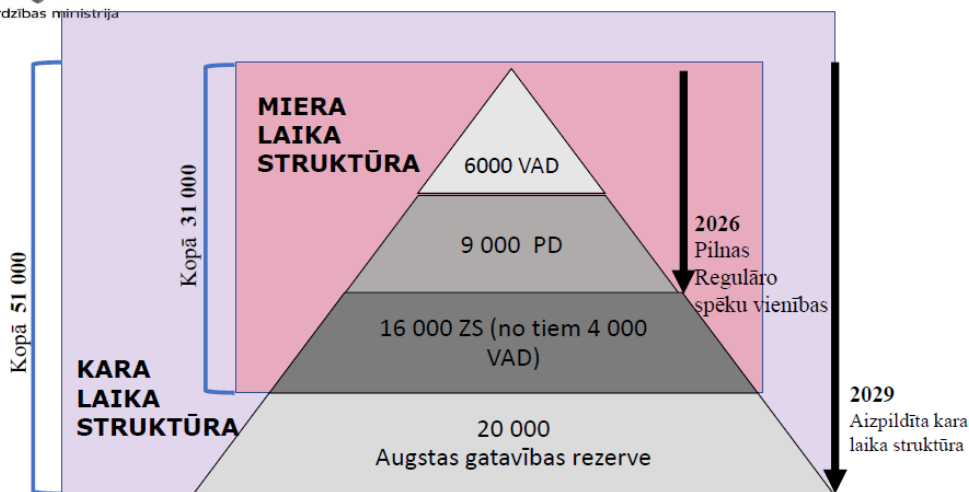
Uzbrukuma atturēšanai nepieciešami ~ 50 tūkstoši sagatavota personāla

5

Aizsardzības ministrija

SASNIEDZAMĀIS PERSONĀLA SKAITS AR VAD

Mērķis:

aizpildīta NBS miera laika un kara laika struktūra, nodrošinot NBS spējas reaģēt nekavējoties

6

Aizsardzības ministrija

VALSTS AIZSARDZĪBAS DIENESTA VEIDI

MILITĀRS DIENESTS NBS VIENĪBĀ

• **Dienesta vieta** - Apmācība un dienests NBS vienībā. Pirmajā projekta ieviešanas posmā vadošā vienība - NBS Sauszemes spēku Mehanizēto kājnieku brigādē.

• **Ilgums** - 11 mēneši (ietver ne tikai apmācību, bet arī dienesta uzdevumu izpildi vienībā)

DIENESTS ZEMESSARDZĒ

• **Dienesta vieta** - Apmācība un dienesta pienākumu pildīšana Zemessardzē.

• **Ilgums** - Vismaz 5 gadus ne mazāk kā 21 dienas katru gadu un līdz 7 dienu dalība kolektīvajās apmācībās

AUGSTSKOLU STUDENTU SPECIĀLĀ MILITĀRĀ APMĀCĪBĀ

• **Dienesta vieta** - Zemessardze. Militārā apmācība paralēli civilajām studijām augstskolā

• **Ilgums** - 4 gadi apmācība un dienests, atkarībā no iegūtās militārās izglītības (nodaļas komandieris, vada komandieris)

VALSTS CIVILAIS DIENESTS (ALTERNATĪVAIS DIENESTS)

• **Dienesta vieta** - Citu ministriju padotības iestādes

• **Dienesta ilgums** - 12 mēneši

• **Sociālās garantijas** tādas pašas kā militārajā dienestā NBS vienībās

7

Aizsardzības ministrija

Valsts civilais dienests

Likumsakarīgs solis visaptverošas valsts aizsardzības koncepta tālākā ieviešanā, iespēja nozarēm (IeM, VM u.c.) veidot savas personas REZERVES, kas var tikt iesaistītas ārkārtēju situāciju risināšanā.

- turpinās diskusijas par organizēšanu, finansēšanu u.c.
- ar Ministru prezidenta rīkojumu tiks izveidota starpinstitūciju darba grupa
- Valsts civilā dienesta likums tika izstrādāts pēc darba grupas ziņojuma sagatavošanas un virzīts apstiprināšanai 2023.gada pirmajā pusē

8

Aizsardzības ministrija

VAD VIENLĪDZĪBAS PRINCIPS

Iesauc:

- Brīvprātīgi pieteicies
- Visus 18 g.v. vīriešus, t.sk.:
 - strādājošos (tiek saglabāta darba vieta)
 - augstskolu studentus (bet augstskolai jā saglabā studiju vieta)
 - arī bez pamatzglītības
 - Latvijas pilsoņus, kuri dzīvo ārvalstīs un dubultpilsoņus

Atliek iesaukumu:

- Vēl iegūst vidējo izglītību
- Aizdomās turētais vai apsūdzētais
- Īstermiņa veselības problēmas
- Vienīgais apgādnieks bērnam
- Dienē profesionālajā dienestā
- Dienē IeM un Ieslodzījuma vietu pārvaldes, kā arī valsts drošības iestādēs
- Vienīgais apgādnieks
- **Lūdz atlikt** dēļ svarīgiem iemesliem **Max: līdz 26 g.**

Neiesauc:

- Neatbilst veselības prasībām
- Sodīts
- Jau dienējis citas valsts militārajā dienestā
- Dienējis IeM un Ieslodzījuma vietu pārvaldes, kā arī valsts drošības iestādēs vismaz 3 gadus
- Absolvējis Kalpaka skolu
- Dienējis profesionālajā dienestā vismaz 3 gadus

9

Aizsardzības ministrija

VAD IESAUKŠANAS KĀRTĪBA

- 2004.gadā dzimušie jaunieši būs pirmie, kas tiks obligātā kārtā iesaukti VAD
- no 2023.gada 2.iesaukuma piemēro algoritmu:

Plānotais iesaukamo skaits	-	Brīvprātīgie pieteikumi (t.sk. ♀)	=	Iesaukamo skaits
----------------------------	---	-----------------------------------	---	------------------

- Iesauc vīriešus, kuriem attiecīgajā gadā paliek **18:**
 - Piesakoties brīvprātīgi var izvēlēties dienesta veidu
 - Iesaucot, visi aizpilda anketu par dienesta traucējošiem/ ierobežojošiem apstākļiem
 - No atlasītajiem organizē izlozi, nosakot kvotas proporcionāli iedzīvotāju skaitam attiecīgajā novadā
 - Norīko dienestā profesionālās vienībās, Zemessardzē vai alternatīvajā dienestā atbilstoši «kvotām»

10

Aizsardzības ministrija

SOCIĀLĀS GARANTIJAS

Dienesta laikā	Pēc dienesta
➤ Dienesta uzdevumu izpildes kompensāciju noteiks Ministru kabineta (plānots 300 EUR, brīvprātīgi piesakoties - 600 EUR) ➤ Dzīvojamās telpas nodrošinājums kazarmā ➤ Uzturdevas nodrošinājums ➤ Apmaksāta veselības aprūpe ➤ Primārā un sekundārā veselības aprūpe ➤ Ambulatoro un stacionāro pakalpojumu saņemšana pēc nepieciešamības	➤ Atvaļināšanās kompensācija pēc dienesta beigām – 1100 EUR ➤ Dienesta laikā gūto traumu, slimību apmaksāta ārstēšana pēc dienesta ➤ Iespēja atgriezties studiju procesā tajā pašā stāvoklī kā pirms dienesta ➤ Darba devējam ir pienākums saglabāt darba vietu
➤ Papildus iespējas: ➤ Dienesta laikā atbilstoši specialitātei sniegt iespēju apgūt autovadītāju apmācību ➤ Iespēja kandidēt uz ALTUM garantiju mājokļa iegādei līdzīgi kā PD	

1
1

Aizsardzības ministrija

ĀRVALSTĪS DZĪVOJOŠO LATVIJAS PILSONU IESAISTE VALSTS AIZSARDZĪBAS DIENESTĀ

Pienākums pildīt valsts aizsardzības dienestu arī visiem ārvalstīs dzīvojošajiem Latvijas pilsoņiem.

Iesaukšanas/iesaukuma atlikšanas/neiesaukšanas principi tādi paši kā Latvijā dzīvojošajiem pilsoņiem – vīriešiem

Diasporas jauniešiem VAD bez militāro pamatprasmju un zināšanu apguves sniegs:

- iespēju atsvaidzināt/iemācīties latviešu valodu
- veidot saikni ar Latviju
- iegūt draugus un paziņas
- 11 mēnešus pavadīt Latvijā, neuztraucoties par dzīvesvietas vai darba meklējumiem

Izaicinājums: lai gan formāli visiem pilsoņiem ir pienākums sniegt Fizisko personu reģistram informāciju par dzīvesvietu ārvalstīs, bažas par jauniešu reālo sasniedzamību, tādēļ nepieciešams diasporas organizāciju informatīvais atbalsts.

12

Aizsardzības ministrija

VAD ieguvumi

- aizpildīta NBS struktūra
- militāri apmācīta un sagatavota sabiedrības daļa, kurai ir zināšanas un spējas rīkoties kā militāru, tā civilu krīžu situācijās
- priekšnosacījums straujākai NBS reģionālo bataljonu attīstībai
- ciešāka sadarbība ar pašvaldībām un aizsardzības industrijas attīstība reģionos
- sabiedrības saliedētības un noturības veicināšana
- jauniešiem jaunas prasmes, zināšanas, kontakti u.c.

Aizsardzības ministrija

VALSTS AIZSARDZĪBAS DIENESTA TURPMĀKIE DARBI

Starpinstitūciju grupa
par valsts civilā
dienesta ieviešanu

Starpinstitūciju
darba grupa par
personas datu
apstrādi

VAD likuma un ar to
saistīto citu tiesību
aktu apstiprināšana
(20. SEPT apstiprināja MK)

VAD detalizētais
ieviešanas plāns

Detalizēta finanšu
plāna iesniegšana
MK līdz 1. DEC

Grozījumi Valsts aizsardzības finansēšanas likumā

AM un VM kopīgi
jāizstrādā VAD
iesaucamo veselības
aprūpes sistēma

14

VAD ieviešanai nepieciešamie grozījumi tiesību aktos

- Likumprojekts "Valsts aizsardzības dienesta likums"
- Likumprojekts "Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā"
- Likumprojekts "Grozījumi Oficiālās elektroniskās adreses likumā "
- Likumprojekts "Grozījums Nacionālo bruņoto spēku likumā"
- Likumprojekts "Grozījums Militārpersonu izdienas pensiju likumā"
- Likumprojekts "Grozījumi Militārās disciplinārbildības likumā"
- Likumprojekts "Grozījumi likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu"
- Likumprojekts "Grozījums Administratīvo sodu likumā par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā"
- Likumprojekts "Grozījums likumā "Par valsts pensijām"
- Likumprojekts "Grozījumi Militārā dienesta likumā"
- Likumprojekts "Grozījums Pacientu tiesību likumā"

15

VAM pēc VAD ieviešanas

Obligātais **VAM mācību priekšmets** 10. un 11.klasē **saglabājams**, jo:

- pamatzināšanas zināšanas un prasmes valsts aizsardzībā nepieciešamas ikvienam
 - VAM apgūst zēni un meitenes
 - ieviests mehānisms, kas ļauj reliģisku vai filozofisku iemeslu dēļ individuāli pielāgot mācību tematus
- +
- **VAM iepazīstinās un sagatavos jauniešus valsts aizsardzības dienestam**
 - **VAM instruktori novērtēs jauniešu potenciālu kļūt par militāriem vadītājiem, var ieteikt piemērotāko militāro specializāciju VAD**

16